

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
Session de 1936-1937	N° 145		Zittingsjaar 1936-1937
N° 95 (S. E. 1936): PROJET DE LOI	SEANCE du 23 février 1937	VERGADERING van 23 Februari 1937	WETSONTWERP N° 95 (B. Z. 1936)

PROJET DE LOI

complétant le Code pénal.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA JUSTICE (1)
PAR M. JANSSENS (W.).

MESDAMES, MESSIEURS,

Soucieux de mieux garantir aux Belges le libre exercice de leurs droits constitutionnels, tel le droit de propriété, et de leur assurer la plénitude des libertés inscrites dans la Charte fondamentale le Gouvernement a déposé un projet de loi complétant le Code Pénal (document Chambre des Représentants n° 95, 2e session extraordinaire de 1936).

Le Gouvernement, responsable du maintien de l'ordre public, estime que le Code Pénal présente à cet égard certaines lacunes qu'il est nécessaire de combler. Quoique inspiré par un seul but principal à atteindre — le maintien de l'ordre public — le projet traite de deux ordres d'idées différents.

On peut dire, en résumé, que le projet tend d'une part à mieux protéger la liberté individuelle en créant le délit d'atteinte à la liberté par menaces ou violences et que d'autre part, il édicte une série de peines de nature à assurer une protection plus efficace de la propriété privée.

Appelée à se prononcer sur ces deux catégories de dispositions pénales nouvelles, la Commission a rejeté à une faible majorité celles concernant la liberté individuelle tandis qu'elle approuva à la simple majorité de la moitié

(1) La Commission était composée de M. Marek, président; Mme Blume-Grégoire, MM. Bohy, Brunet, Collard, Craeybeekx, Gruselin, Hossey, Mathieu. — Carton de Wiart, Delwaide, De Winde, Kluyskens, Koelman, Maes, Poncelet. — Janssens (W.), Jennissen. — Collet (P.), Legros. — Romsée. — Lahaut.

ONTWERP VAN WET

tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE (1)
UITGEBRACHT DOOR DEN HEER JANSSENS (W.).

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Ten einde aan de Belgen meer waarborgen te verleenen wat betreft de vrije uitoefening hunner grondwettelijke rechten, zooals inzonderheid het recht van eigendom, en hun het volle genot van de vrijheden vastgelegd in de Grondwet te verzekeren, heeft de Regeering een ontwerp van wet ingediend tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht. (Document van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, n° 95, 2^e buitengewone zitting 1936.)

De Regeering die instaat voor het behoud der openbare orde, is van oordeel dat het Wetboek van Strafrecht in dit opzicht sommige leemten vertoont, welke dienen aangevuld. Alhoewel ingegeven door een enkel te bereiken hoofddoel — het behoud van de openbare orde — wordt in het ontwerp gehandeld over twee verschillende gedachtengangen.

Om beknopt te zijn, zou men mogen zeggen dat het ontwerp er enerzijds naar streeft de persoonlijke vrijheid beter te beschermen, door het delict in te voeren van inbreuk op de vrijheid door gewelddaden of bedreigingen en dat het, aan een andere kant, een reeks straffen voorziet ten einde den privaten eigendom een doelmatigere bescherming te verschaffen.

Geroepen om uitspraak te doen over deze twee reeksen van nieuwe strafbepalingen, heeft de Commissie met een kleine meerderheid deze verworpen, welke betrekking hebben op de persoonlijke vrijheid, terwijl zij, met de een-

(1) De Commissie bestond uit den heer Marek, voorzitter; Mevr. Blume-Grégoire, HH. Bohy, Brunet, Collard, Craeybeekx, Gruselin, Hossey, Mathieu. — Carton de Wiart, Delwaide, De Winde, Kluyskens, Koelman, Maes, Poncelet. — Janssens (W.), Jennissen. — Collet (P.), Legros. — Romsée. — Lahaut.

des voix plus une celles qui visent le respect de la propriété privée.

Pourquoi la Commission n'a-t-elle pas suivi le Gouvernement dans la partie de son projet qui traite des menaces et violences ? Pour marquer une hostilité de principe à l'égard de la liberté individuelle et tolérer des atteintes par menaces et violences à cette liberté, hors les cas extrêmes des articles 327 à 330 du Code Pénal ? Certes non.

Mais le sentiment a prévalu qu'en fait la liberté individuelle n'a pas couru de réels dangers dans le pays au cours des dernières années et que dès lors la situation ne commande pas une modification de la législation à cet égard.

Certains membres ont même exprimé la pensée qu'une modification des lois qu'aucune circonstance de faits ne légitime est toujours dangereuse. Elle jette le trouble dans les esprits; elle crée parfois du remous dans un secteur calme. Souvent même elle rompt inutilement une harmonie ou un équilibre.

**

La liberté individuelle est déjà protégée contre les arrestations ou détentions arbitraires (art. 147 et 434 à 438 du Code Pénal).

D'autres dispositions du Code Pénal protègent certaines libertés : l'article 151 : toute liberté constitutionnelle; l'article 142 : la liberté des cultes; les articles 148 et 439 et suivants : l'inviolabilité du domicile; les articles 149 et 460 le secret des lettres.

La loi du 24 mai 1921 protège la liberté d'association, l'article 12 de l'arrêté royal du 25 octobre 1921 la liberté scolaire du chef de famille.

Il y a l'article 183 de la loi du 26 avril 1929 pour la liberté électorale.

On est en droit de dire que la liberté individuelle dans l'état actuel de nos mœurs n'appelle pas, pour le moment une protection supplémentaire.

Le respect de la liberté individuelle est très grand chez notre peuple et ce n'est certes pas une disposition pénale de plus ou de moins qui augmentera ou diminuera cette liberté.

Il est vrai que depuis la suppression de l'article 310 du Code Pénal il est une liberté particulière qui n'a plus toute la protection à laquelle elle a droit, c'est la liberté du travail.

C'est en songeant principalement à celle-ci que la minorité de la Commission a approuvé les textes de l'article 146bis et de l'alinéa dernier de l'article 406 du Code Pénal proposés par le Gouvernement.

Mais peut-on dire qu'il soit heureux d'édicter une disposition aussi générale que celle de cet article 146bis, par ailleurs assez imprécise et d'une application fort élastique

voudige meerderheid van de helft der stemmen plus één, die heeft goedgekeurd, waarbij de eerbiediging van den privaten eigendom wordt beoogd.

Waarom heeft de Commissie de Regeering niet gevolgd, wat betreft een gedeelte van het ontwerp handelende over de gewelddaden en bedreigingen ? Was dit om een principieel verzet aan te teekenen tegen de persoonlijke vrijheid en om inbreuken door bedreigingen en gewelddaden op die vrijheid te dulden, buiten de uiterste gevallen voorzien bij artikelen 327 tot 330 van het Wetboek van Strafrecht ? Voorzeker niet.

Doch de meerderheid was van gevoelen, dat de persoonlijke vrijheid in feite geen werkelijk gevaar heeft geloopt in het land, tijdens de jongste jaren, en dat bijgevolg de toestand geen wijziging opdringt aan de op dit gebied geldende wetgeving.

Sommige leden hebben zelfs de meening uitgedrukt dat het steeds gevaarlijk zou zijn wijzigingen aan de wetten toe te brengen, welke zich door geene uit de omstandigheden blijkende noodzakelijkheid zouden opdringen. Aldus worden verwarring in de geesten gesticht en brengen soms beroering in een kalmen sector. Soms verbreken zij, zelfs onnoodig, een harmonie of een evenwicht.

**

De persoonlijke vrijheid is reeds beschermd tegen de willekeurige aanhoudingen of opsluitingen (art. 147 en 434 tot 438 van het Wetboek van Strafrecht).

Sommige vrijheden worden door andere bepalingen van het Wetboek van Strafrecht beschermd : artikel 151 geldt voor alle grondwettelijke vrijheden; artikel 142, voor de vrijheid der eerediensten; artikelen 148 en 439 en volgende, voor de onschendbaarheid der woning; artikelen 149 en 460, voor het briefgeheim.

Door de wet van 24 Mei 1921 wordt de vrijheid van vereniging gewaarborgd, en door artikel 12 van het Koninklijk besluit van 25 October 1921, de vrijheid van het gezinshoofd op schoolgebied.

Ook bestaat nog artikel 183 van de wet van 26 April 1929 voor de kiesvrijheid.

Terecht mag worden gezegd dat de persoonlijke vrijheid, in den huidige staat onzer zeden, voor het oogmerk geen bijkomende bescherming noodig heeft.

De eerbied voor de persoonlijke vrijheid is bij ons volk zeer ingeworteld en deze vrijheid zou zeker niet aangroeien noch verminderen door een strafbepaling minder of meer.

Weliswaar, bestaat er, sedert de intrekking van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht, een bijzondere vrijheid welk niet meer over de bescherming beschikt, waarop zij aanspraak mag maken, namelijk de vrijheid van arbeid.

Daar dit vooral hare aandacht had gaande gemaakt, heeft de minderheid van de Commissie de door de Regeering voorgestelde teksten van artikel 146bis en van de laatste alinea van artikel 406 van het Wetboek van Strafrecht goedgekeurd.

Doch mag men het als een gelukkige ingeving beschouwen, een zoo algemeene bepaling uit te vaardigen als die voorkomende in dit artikel 146bis, hetwelk overigens niet

et dangereuse, dans le but de protéger une liberté particulière, celle du travail ?

Le problème paraît pour le moins mal posé, et la solution boiteuse. Une disposition générale et imprécise comme celle qui est proposée risque de heurter la légitime susceptibilité de la classe ouvrière, qui à tort ou à raison craint un retour déguisé à certaines règles de l'ancien article 310 du Code Pénal.

Pour ces motifs, se plaçant sur le terrain du plus ou moins d'opportunité de pareilles mesures dans les circonstances présentes, la Commission a rejeté le principe des articles 1, 2 et 3 du projet gouvernemental.

La Commission, par contre, a donné, comme nous l'avons dit ci devant, son adhésion à la partie du projet de loi qui concerne le droit de propriété. Qui oserait prétendre de bonne foi qu'en cette matière les événements récents et une situation de fait nouvelle ne justifient pas un complément de législation ?

Certes, et cela doit être dit à l'hommage de l'ouvrier belge, le système de l'occupation de l'usine, de la grève « sur le tas » n'a pas été appliqué en Belgique; mais ce régime de présences indésirables dans des immeubles privés, contrairement à la volonté du propriétaire ou de l'ayant droit, a été si dangereusement appliqué dans d'autres pays de l'Europe et constitue une telle atteinte au droit de propriété, qui est garanti en Belgique par la Constitution, qu'il est sans conteste utile de compléter sur ce point le Code Pénal.

C'est utile tant au point de vue individuel que social.

L'occupation sans titre et en violation de la volonté d'autrui de son bien est toujours blâmable.

L'ordre public et le respect du droit de propriété exigent que les lois préviennent ou punissent cette occupation qui peut aller jusqu'à une confiscation *de facto*. Cette expropriation sans indemnités, temporaire sans doute mais néanmoins frustratoire, est, lorsqu'il s'agit de conflits sociaux, un mode de violence et de contrainte incompatible avec une solution juste et équitable, voire pacifique, des différends entre employeurs et employés.

Elle constitue au surplus une atteinte directe à la liberté du travail puisqu'elle immobilise et arrête l'industrie ou le commerce où l'occupation a lieu.

Sous aucun prétexte la violence ou la contrainte ne peuvent régner dans le marché du travail.

L'article 439 du Code Pénal punit le fait de s'introduire dans une habitation à l'aide de menaces ou de violences, soit au moyen d'effraction, d'escalade ou de fausses clefs.

L'article 442 du même code punit celui qui s'introduit dans une habitation sans le consentement du propriétaire ou du locataire et y aura été trouvé la nuit.

voldoende duidelijk is en van zeer rekbare en gevaarlijke toepassing, ten einde een particuliere vrijheid te beschermen, namelijk de vrijheid van arbeid ?

Op zijn minst genomen, lijkt het vraagstuk slecht gesteld en gaat de oplossing mank. Een algemeene oplossing zonder voldoende nauwkeurigheid, zooals deze welke wordt voorgesteld, loopt gevaar de gewettigde gevoeligheid op te wekken van de arbeidende klasse die, te recht of te onrecht, een verdoken terugkeer vreesd naar sommige regels van het vroeger artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht.

Om die redenen, en zich houdende op het terrein van de min of meer gewettigde opportuniteit van dergelijke maatregelen in de huidige omstandigheden, werd het principe van artikelen 1, 2 en 3 van het Regeeringsontwerp door de Commissie verworpen.

Daarentegen, heeft de Commissie, zooals hooger gezegd, hare instemming betuigd met het gedeelte van het wetsontwerp betreffende het recht van eigendom. Wie zou te goeder trouw durven beweren dat, op dit gebied, ten overstaan van de jongste voorvallen en van een in feite bestaanden toestand, geen aanvullende wetgeving zou gebillijkt zijn ?

Gewis, en dit hoeft gezegd, daar het tot eer strekt van den Belgischen werkmán, werd het stelsel van de bezetting der fabrieken, van de staking « op het werk » niet in België toegepast; doch dit stelsel van ongewenschte aanwezigheid in private gebouwen, in strijde met den wil van den eigenaar of van den rechthebbende, werd op zulke gevaarlijke wijze ingevoerd in andere landen van Europa en geldt als een zulkdanige inbreuk op het recht van eigendom, hetwelk in België gewaarborgd is door de Grondwet, dat het, zonder twijfel, nuttig zou zijn in dit opzicht het Wetboek op Strafrecht aan te vullen.

Dit is van nut zoowel in individueel als in sociaal opzicht.

De bezetting van een goed zonder eenig recht en in strijd met den wil van den eigenaar dient steeds gelaakt.

De openbare orde en de eerbiediging van het recht van eigendom vergen dat de wetten die bezetting voorkomen en bestraffen, welke bezetting kan gaan tot een feitelijke inbeslagneming. Deze onteigening zonder vergoeding, ongetwijfeld van tijdelijken aard doch niettemin nadeel berokkenend, is, in geval van maatschappelijke conflicten, een wijze van geweldpleging en van dwang, die niet strookt met een rechtmatige en billijke, zelfs vreedzame, oplossing van de geschillen tusschen werkgevers en werknemers.

Zij vormt daarenboven een rechtstreeksche inbreuk op de vrijheid van arbeid, vermits zij de nijverheid of den handel waar zij zich voordoet stremt en stop zet.

Onder geen voorwendsel, mag het geweld of de dwang de overhand hebben op de arbeidsmarkt.

Door artikel 439 van het Wetboek van Strafrecht wordt het feit gestraft van binnendringing in een eigendom door behulp van bedreigingen of gewelddaden, hetzij door middel van braak, inklimming of valsche sleutels.

Artikel 442 van hetzelfde Wetboek voorziet een strafbepaling voor alwie een woning binnendringt, zonder de toestemming van den eigenaar of van den huurder, en aldaar bij nacht wordt aangetroffen.

Ces dispositions sont à toute évidence insuffisantes, et il y a lieu de s'engager dans la voie indiquée par le Gouvernement.

Le texte de l'article 4 du projet gouvernemental étant toutefois apparu la fois trop vague et trop rigoureux, Monsieur le Ministre de la Justice a proposé à la Commission un nouveau texte que voici :

« Le Code Pénal est complété par un article 442bis ainsi conçu :

» Article 442bis : sera puni des peines prévues à l'article précédent quiconque aura, contre le gré de l'ayant droit, occupé un endroit réservé à un service public, une industrie, un commerce ou une exploitation agricole, et dont l'accès est interdit au public par des clôtures ou, à défaut de clôtures, au moyen d'inscriptions. »

C'est sur ce nouveau texte que la Commission a délibéré. Elle l'a adopté tout en précisant au cours de la discussion que l'existence de pareil délit suppose évidemment une volonté arrêtée et manifeste chez son auteur de porter atteinte au droit de propriété ou de jouissance d'autrui.

L'article 5 du projet de loi ayant fait l'objet d'un amendement du Gouvernement concernant la machine électrique et d'une observation pertinente concernant la propriété de l'objet détruit, Monsieur le Ministre de la Justice a proposé de remplacer le texte initial de cet article par le texte suivant :

« L'article 523 du Code Pénal est modifié comme suit :

» Quiconque aura détruit une machine à vapeur ou toute autre machine avec appareil moteur, qui appartiennent à autrui, sera condamné, (le reste comme à l'article actuel.) »

Dans ce texte nouveau, qui a été adopté par la Commission, les mots « qui appartiennent à autrui » précisent heureusement qu'on reste libre de détruire sa propre machine.

Enfin, reprenant une suggestion de M. Legros, membre de la Commission, Monsieur le Ministre de la Justice a proposé d'introduire dans le projet un article 6 ainsi conçu :

« L'article 524 du Code Pénal est rédigé comme suit :

» Article 524. — Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de 26 francs à 200 francs, quiconque aura détruit en tout ou en partie un outillage professionnel appartenant à autrui, non visé par les articles précédents. »

La Commission a adopté cette proposition tout à fait intéressante dans l'état actuel de notre législation pénale.

Die bepalingen zijn klaarblijkend onvoldoende, en de weg aangeduid door de Regeering dient ingeslagen.

Daar de tekst van artikel 4 van het regeeringsontwerp echter te vaag en tevens te streng leek te zijn, heeft de Minister van Justitie aan de Commissie volgenden nieuwen tekst voorgesteld :

« Het Wetboek van Strafrecht wordt aangevuld met een artikel 442bis, luidende :

Artikel 442bis : « Met de straffen voorzien bij voorgaand artikel wordt gestraft hij die, tegen den wil van den rechthebbende, een plaats zal hebben bezet, voorbehouden voor een openbaren dienst, een nijverheid, een handel of een landbouwbedrijf, en waarvan de toegang aan het publiek door afsluitingen of, bij gebrek aan afsluitingen, door middel van een opschrift is ontzegd. »

De Commissie heeft dan dien nieuwen tekst in beraadslaging genomen. Zij heeft hem aangenomen na, in den loop der bespreking, er nader te hebben op gewezen dat het bestaan van dergelijk delict immers toelaat bij zijn dader een vastbesloten en klaarblijken wil te onderstellen om inbreuk te maken op een andermans recht van eigendom of genot.

Daar op artikel 5 van het wetsontwerp een amendement van de Regeering werd voorgesteld, betreffende de elektrische machine, en aanleiding heeft gegeven tot een gepaste opmerking nopens den eigendom van het vernielde voorwerp, heeft de heer Minister van Justitie voorgesteld den aanvankelijken tekst van dit artikel aldus te vervangen :

« Artikel 523 van het Wetboek van Strafrecht wordt als volgt gewijzigd :

» Alwie een stoomtuig of elke andere machine met drijfstoestel, aan een ander toebehoorend, vernielt, wordt veroordeeld... (verder als in het huidige artikel). »

In dien nieuwen tekst, aangenomen door de Commissie, bepalen de woorden « aan een ander toebehoorend » op gelukkige wijze dat men vrij blijft om zijn eigen machine te vernielen.

Eindelijk, ingaande op een suggestie van den heer Legros, lid van de Commissie, heeft de heer Minister van Justitie voorgesteld in het ontwerp een artikel 6 op te nemen, luidende als volgt :

« Artikel 524 van het Wetboek van Strafrecht wordt opgemaakt als volgt :

» Artikel 524 : Wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van 26 frank tot 200 frank, alwie geheel of gedeeltelijk een beroepsgereedschap aan een ander toebehoorende vernielt, niet beoogd bij de voorgaande artikelen. »

De Commissie keurde dit in den huidige staat onzer strafwetgeving zeer belangwekkend voorstel goed. Inder-

En effet, la destruction de machines mobilières autres que celles prévues à l'article 523 n'est érigée en délit (comme destruction de propriétés mobilières d'autrui prévue à l'article 528), que si le fait a été « exécuté à l'aide de violences ou de menaces »; le mot « violences » signifie ici « actes de contrainte physique exercés sur les personnes ». (Article 483 du Code Pénal.) Et, la destruction simplement volontaire de meubles d'autrui n'est qu'une contravention (article 559, 1°).

Le Rapporteur,

W. JANSSENS.

Le Président,

H. MARCK.

AMENDEMENTS

PROPOSES PAR LA COMMISSION.

ART. 1, 2 et 3.

A supprimer.

ART. 4.

Art. 442bis. — **Le rédiger comme suit :**

« Article 442bis : Sera puni des peines prévues à l'article précédent quiconque aura, contre le gré de l'ayant droit, occupé un endroit réservé à un service public, une industrie, un commerce ou une exploitation agricole, et dont l'accès est interdit au public par des clôtures ou, à défaut de clôtures, au moyen d'inscriptions. »

ART. 5.

Le rédiger comme suit :

« L'article 523 du Code Pénal est modifié comme suit :
» Quiconque aura détruit une machine à vapeur ou toute autre machine avec appareil moteur, qui appartiennent à autrui, sera condamné... (le reste comme à l'article actuel.) »

ART. 6 (nouveau).

« L'article 524 du Code Pénal est rédigé comme suit :
» Article 524. — Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de 26 francs à 200 francs, quiconque aura détruit en tout ou en partie un outillage professionnel appartenant à autrui, non visé par les articles précédents. »

daad, de vernieling van roerende machines van anderen aard dan deze voorzien bij artikel 523, wordt slechts als delict beschouwd (als vernieling van andermans roerende eigendommen voorzien bij artikel 528), indien het feit « werd gepleegd hetzij met behulp van bedreigingen of geweld daden »; het woord « geweld daden » beteekent hier « daden van stoffelijken dwang gepleegd op personen » (art. 483 van het Wetboek van Strafrecht). En de eenvoudig vrijwillige vernieling van een anders roerende goederen geldt slechts als overtreding (art. 559, 1°).

De Verslaggever,

W. JANSSENS.

De Voorzitter,

H. MARCK.

AMENDEMENTEN

DOOR DE COMMISSIE VOORGESTELD.

ART. 1, 2 en 3.

Te doen wegvallen.

ART. 4.

Art. 442bis. — **Te doen luiden als volgt :**

Artikel 442bis : « Met de straffen voorzien bij voorgaand artikel wordt gestraft hij die, tegen den wil van den rechthebbende, een plaats zal hebben bezet, voorbehouden voor een openbaren dienst, een nijverheid, een handel of een landbouwbedrijf, en waarvan de toegang aan het publiek door afsluitingen of, bij gebrek aan afsluitingen, door middel van een opschrift is onttrokken. »

ART. 5.

Te doen luiden als volgt :

« Artikel 523 van het Wetboek van Strafrecht wordt als volgt gewijzigd :
» Alwie een stoomtuig of elke andere machine met drijfstoestel, aan een ander toebehoorend, vernietigt, wordt veroordeeld... (verder als in het huidige artikel). »

ART. 6 (nieuw).

« Artikel 524 van het Wetboek van Strafrecht wordt opgemaakt als volgt :
» Artikel 524 : Wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van 26 frank tot 200 frank, alwie geheel of gedeeltelijk een beroepsgeredschap aan een ander toebehoorende vernietigt, niet beoogd bij de voorgaande artikelen. »